

Erfarenheten har ådagalagt behovet deraf, enär ganska ofta trafikstyrelsen, då den emottagit den färdigbyggda banan, börjar med att verkställa åtskilliga förändringar, till stor kostnad för Statsverket. Om Riksdagen vill göra allvar med de länge ifrågasatta förändringarne och förenklingarne i styrelseverken, så bör den göra början med indragningen af ett provisoriskt styrelseverk, för hvilket jernvägsbyggnadsstyrelsen lyckligtvis ännu måste anses. På grund af hvad sålunda blifvit anfördt vågar jag föreslå.

att styrelsen för Statens jernvägsbyggnader måtte indragas samt utförandet af dessa arbeten verkställas genom en under trafikstyrelsen ställd afdelning, så vida styrelsen i sin nu varande form bibehålles, eller ock genom styrelsen för Väg- och Vattenbyggnader.

Stockholm den 29 Januari 1870.

Eric Sparre.

N:o 190.

Af Herr Grefve B. Sparre: Om beviljande af anslag till befordrande af en utsäljningslokal i Paris för svenska industrialster.

För första gången i Sveriges historia har detta land åtnjutit en femtioårig fred. De afbrott i vårt näringslif, som de ständigt återkommande krigen åstadkommit, hade hittills menligt inverkat på detsamma. Detta, sent omsider inträffade lugn, skulle naturligtvis kraftigt bidra till landets utveckling, och vi hafva också ovedersägligen att glädja oss deråt. Landets odling har med stora steg gått framåt. I stället för ett spannmåls-importerande land har Sverige, såsom exporterande, uppträdt på världsmarknaden, och äfven andra landtmanna-produkter hafva, om också ännu blott i mindre skala, sökt sig vägen dit.

Våra förädlingsnäringar deremot, eller den egentligen så kallade industrien, har icke i samma mån gått framåt, eller på långt när hållit jemna steg med andra länders. Till och med vårt jern, af ålder känt såsom det bästa i världen, undantränges efter hand ur marknaden af andra länders och våra fabriker, fordom blomstrande, kunna icke uthärda den täflan med utlandets, som tidsandan ålägger dem. Till en viss grad bero dessa visserligen af jordbrukets blomstring, och vi ha således visst icke skäl att klaga öfver, att landets modernäring gjort början med utvecklingen; men landbrukarens högt uttalade klagomål öfver trög afsättning och bristande utkomst gifva ett stöd åt den kända erfarenhetsats, att ett land endast under en allmän blomstring af dess näringar går framåt, och att således jordbrukets framsteg äro lika så beroende af öfriga näringars som dessas af jordbrukets.

Historien lär oss till och med att en nation aldrig uppnått någon högre grad af utveckling, utan blomstrande manufakturer och handel, hvilka af hvarandra äro beroende och med hvarandra oåtskiljeligt förenade. Manufakturerna befodra vetenskap, konst och politisk utveckling, öka folkmängden tillika med dennas välstånd, stegra statsinkomsterna, bereda henne medel att knyta handelsförbindelser med olika delar af jorden, underhålla fiskerier, skeppsfart och marin. De äro villkoret för ett friskt blodomlopp i samhällskroppen. Se vi åter till folkets intelligens, bekräftas satsen äfven här. Ett blott jordbrukidkande folk står i detta afseende efter ett industrielt. Industrien sporrar de intelligenta krafterna, lemnar den idoge och företagsamme utsigt till hastigare fortkomst. Den ökar således kapitalbildningen, och bereder i följd häraf tillgång till de medel, hvaraf jordbruket ständigt är i behof. Sjelfva mångsidigheten af ett folks näringsverksamhet stödjer och befodrar densamma.

Vår egen erfarenhet är i detta afseende talande. Ehuru vårt land visserligen ej kan sägas lida af öfverbefolkning — tvärtom — trycker oss den tilltagande fattigvården; sednaste års missväxt ådagalade på ett oroväckande sätt den näringslöshet, som herrskar hos den icke jordegande befolkningen; och *en* enda derpå följande god skörd är tillräcklig, att till öfverdrift nedtrycka spanmålspriserna.

Den afsättning af spanmål och jemväl af de yppersta mejerialster på utlandet som erbjudes landtmannen, är icke ensam i stånd att åstadkomma den jemna och dagliga omsättning som landtmannen behöfver för att hans näring skall gå väl. Härtill fordras att producenten och konsumenten närmas hvarandra. Beviset härpå är: att i våra bergslager, eller deras granskap, så ock i städernas närhet eller i industriidkande orter jordbruket gått bäst framåt. Så väl i jordbrukarens omedelbara intresse, som för att motverka den tilltagande näringslösheten och fattigvården, som icke förekommas blott genom en ny fattigvårdslag, måste vi således befodra industrien. Då vårt nordligare läge till-

äfventyrs för vårt jordbruk framställer svårigheter, med hvilka andra lyckligare belägna länder icke ha att kämpa, så förefinnas icke heller några sådana naturhinder för vår industri, och jemväl af detta skäl förtjenar den att uppmärksammas.

Vid sådant förhållande och då, samtidigt med jordbrukets ofvanomförmälda framåtgående, vi icke kunna undgå att bemärka stilleståndet hos öfriga näringar — ty de, i jmförelse med andra länders, högst obetydliga framsteg dessa, enligt de officiella berättelserna, gjort, kunna anses såsom stillastående — ligger den fråga till hands, hvilka äro orsakerna härtill, och äro dessa orsaker af beskaffenhet att kunna undanrödjas?

Man torde till äfventyrs föreställa sig, att jag bland dessa orsaker skall framdraga öfvergången till ett liberalare tullsystem; nej. Om jag också för min del skulle hafva önskat, att denna öfvergång skett med något mera varsamhet, så är likväl detta nu en gång skett; och jag är lika långt ifrån att deruti se det *hufvudsakligaste* skälet till den låga ståndpunkt, hvarpå vår industri befinner sig, som att ifrågasätta det omöjliga i en återgång, hvars ändamålsenlighet jag till och med betviflar. Att genom skyddstullar söka upphjelpa jordbruket är en dårskap; detta kan endast lifvas och befordras genom inhemsk industri, hvilken tillbakahålles genom råvarornas och jordbruksalstrens fördyrande. Vid inträffande missväxter, för hvilka en stor del af våra provinser äro blottställda, måste man dessutom upphäfva dessa tullar, och såmedelst motverkas den fria spannmålshandeln, som erfarenheten lärt oss vara den bästa afhjelpare af bristen.

Men till och med våra manufakturerna skulle tilläfventyrs föga vinna på höga skyddstullar. Om också våra tullsatser kunde bestämmas något högre, så ser jag uti de nuvarande icke någon egentlig olycka. Vårt land är för litet att endast inom sina gränser gifva afsättning åt en i större skala drifven industri, och endast så bedrifven kan denna följa med tiden. Handeln, hvilken för att verksamt befordra välståndet, måste verka med frihet, och den derigenom uppstående täflan sporrar energien och motverkar den tröghet som måste besegras. Vi böra således åtminstone för närvarande ej fordra ytterligare skydd.

Orsakerna ligga djupare. Ett lands näringsverksamhet uppstår och utbildar sig icke tillfälligtvis. Den är resultatet af en bildningsprocess, till hvilken en mängd omständigheter bidraga, hvilkas verkan först efter årtal kommer i dagen, men likväl är omissskännelig. Man kan visserligen genom förvända åtgärder tillbakahålla utvecklingen, likasom man kan undanrödja de hinder som uppstå emot densamma, men detta förutsätter en tillförlitlig känedom derom.

Näringsfliten i den ursprungliga och enklaste formen af husslöjd är i vårt land urgammal. I de orter, der vid tilltagande odling och befolkning en

mager jordmån och brist på sysselsättning vid jernverken tvingade äfven jordbrukaren att deråt egna en del af sin öfverflödiga tid, till exempel i Norrland, södra delen af Elfsborgs län och Småland, utvecklade sig tidigt denna huslörd till den grad att den framkallade en egen art af handel till befordrande af afsättningen; att denna slöjd ådrog sig statsmagternas uppmärksamhet visa de åtgärder till dess befordrande som viddtos genom beviljande af premier för Norrlandslärfterna samt af handelsfriheten åt sju häraders innevånare. Det var en tid då näringarne i dessa orter till följd häraf blomstrade; förändrade tidsförhållanden hade kraft en tidsenlig förändring i sjelfva näringarne. Dessa hafva uteblifvit och följden har blifvit näringarnes tillbakagående eller förfall.

Jag förutsätter här den invändning att Staten icke bör befatta sig med näringslifvet, att detta måste utbildta sig oberoende af Staten. Denna sats är så till vida sann, att Staten icke bör reglementera för näringarne, utan lemna dem fria; att den tilläfvventyrs icke ens genom skyddstullar bör befordra dem på öfriga medborgares bekostnad. Men satsen är icke sann, om den drifves så långt, att Staten icke ens i så måtto bör sysselsätta sig med näringslifvets behof, att den söker undanrödja hindren för, och i allmänhet befordra dess utveckling. Eller hvarför åstadkommer Staten med oerhörda uppoffringar nya kommunikationsleder; hvarför anordnar den tekniska eller slöjdskolor; hvarför avslutar den handelstraktater med främmande magter; hvarför underhåller den konsular-agenter på nästan alla trakter af jordklotet; om icke för att möjliggöra industriel verksamhet, befordra densamma genom lättad afsättning, och understödja den utrikes handeln?

Alla länders historia ådagalägger behofvet af denna statsmagternas om-tanka om näringarne och verkningarne deraf. Sedan århundraden har England med en exemplarisk ihärdighet omhänat sin industri, och då densamma ansågs tillräckligt stark, att uthärda täflan med främmande nationers eller till och med öfverflygla dessa, proklamerades frihandels-principen. Frankrike, Belgien, Preussen, de särskilda Tyska staterna, Würtemberg och Baiern, Ryssland göra oerhörda ansträngningar för att befordra sin industri. De summor som i de särskilda länderna för detta ändamål användas äro oerhörda. Det lilla Würtemberg till exempel använder på en i hufvudstaden anordnad institution för industriens befordrande årligen 100,000 gulden; i Belgien, i hvilket land utrikesministären är förenad med den för handeln, hafva statsmagterna alltsedan skilsmässan från Holland med en rastlös ifver arbetat för industriens utveckling; detta lands industri har jemväl gjort jättesteg. Då linneindustrien i Flandern hotades med undergång, gjordes af staten utomordentliga ansträngningar för dess upphjelpande och — man lyckades.

De flerfaldiga anordningar, som af de Tyska staterna vidtagas till befordrande af industrien, hafva visat sin verksamhet genom det tilltagande omfång

den Tyska handeln vunnit. Schweitz, i hvilket lilla land statsmagterna äfven vårdat sig om dess handelsrelationer med utlandet, har till de aflägsnaste delar af jorden utsträckt sina handelskontor; och produkterna af Rysslands industri börja redan synas på världsmarknaden.

Vår egen historia har att utvisa trenne perioder, under hvilka industrien och med den jordbruket gått framåt, alltid till följd af regeringens inverkan. Den första af dessa perioder var under Gustaf Wasa. Vi veta med hvilken ifver han omhuldade de svenska näringarne, och det är först från hans tid vi spåra tecken till ett näringslif. Den andra perioden började under Gustaf Adolfs regering, som likväl till följd af de ständiga krigen icke kunde deråt egna tillräcklig uppmärksamhet, men fortsattes under Carl den elfte, också en mäktig befordrare af de inhemska näringarne, som då verkligen visade en tillstymmelse till uppblomstring. Den tredje perioden inträffade under frihetstiden, som med sina många fel likväl hade den obestriddiga förtjensten, att framkalla ett näringslif, som, ehuru under partistriderna krossadt, likväl lemnat spår af sin verksamhet i de kvarlevor af fabriker, som vi sedan denna tid ännu ega. Det näringslif Hattarne framkallade och den deraf föranledda intellektuella höjning, som utmärker frihetstiden, utgör det vackraste bladet i dess historia.

Må man med dessa föredömen, så väl från utlandet som från vårt eget land, icke förneka, att statsmagternas omhuldande af näringarne på dem verkar uppmuntrande. Ja, denna uppmuntran är oundgängligen nödvändig. I den täflan med hela världen, som den friare handelslagstiftningen ålägger näringsidkaren, skulle denne duka under, om han icke i någon mån understöddes af det land han tillhör. Sedan den nyare tidens åsikter borttagit det skydd, som i form af tullar fordom lemnades producenten, hafva derföre regeringarne sökt att på alla andra tänkbara sätt befordra den inhemska industrien.

Den omsorg, för hvilken denna såmedelst finner sig utgöra föremål, verkar elektriskt uppmuntrande på densamma, och jag befarar att den miss-tanka, som utan skäl insmugit sig hos den svenska näringsidkaren, att han icke vore föremål för en sådan omsorg, haft ett motsatt resultat, verkat nedslående, och såmedelst bidragit till det mindre glädjande tillstånd i näringslivet, jag börjat med att anmärka.

Resultaterna häraf visa sig inom samhällets alla grader; i de lägre genom brist på arbete, ökad fattigvård och de tilltagande utflyttningarne till Amerika. I de högre genom brist på företagsamhet, en viss slapphet i sinnena och detta ungdomens äflande att trängas på embetsmannabanan, der de redan otillräckliga platserna, efter hvad man allmänt öfverenskommit, böra ytterligare indragas, och således det bröd, som derpå skulle förtjenas, blifva ännu sparsammare. Det stigande antalet af studerande vid våra universiteter och elementarläroverk

läroverk skulle vara ytterst glädjande, om dessa vetenskapens alumner egnade sitt inhemtade vetande och sina krafter åt industriens och näringarnes tjänst men flertalet sträfva efter embeten, som Staten icke i tillräcklig mängd har att lemna dem. Ehuruväl vi i jemförelse med förflutna tider gått långt i erkännandet af arbetets ära, har benämningen industriidkare icke hos oss den klang, som det motsvarande ordet "industriel" i Frankrike eller Belgien; och föräldrar tänka icke här, såsom der, på att deras barn må kunna förstärka dessas leder.

Jag har tillåtit mig detta afsteg ifrån mitt ämne, för att ådagalägga, det jag är långt ifrån att förbise, att orsakerna till näringslivets mindre friska utveckling till den väsendtligaste delen ligger hos nationen sjelf, men jag vågar hoppas, att en uppmuntrande omsorg om näringarne från Statsmakternas sida skulle verka till en annan riktning hos nationen.

Det sätt hvarpå denna omsorg kan yttras äro mångfaldiga. Föremålet för min framställning är att endast vidröra *ett* bland dem.

Den så kallade mindre industrien har, att dömma af de prof deraf vi sett af de i sednare tider föranstaltade utställningar, gjort vackra framsteg. För att följa med tiden måste den likväl, å den ena sidan, tillegna sig den smak, den prydlighet, den effektrikhet, som endast konsten, förenad med industrien, förmår gifva åt dess produkter, å den andra sidan betjena sig af de uppfinningar, det användande af mekaniska krafter, hvarpå vår tid är så rik. Härtill fordras att arbetarne komma i beröring med utlandet, och företrädesvis Frankrike, smakens och konstens egentliga hemland.

Men första villkoret för all industriel utveckling är *afsättningen*; först då denna blir tillräckligt stor, att tillverkningen kan bedrifvas i stor skala, vinnas den större färdighet, som nedsätter arbetskostnaden, på samma gång den ökar varans prydighet. De lättade kommunikationerna befordra smakens spridande, liksom tillförseln af industrialsterna från en ort till en annan; och icke ens den inhemska marknaden kan påräknas för ett lands industri, med mindre den tillfredsställer de stigande anspråken på prydighet i förening med billigt pris.

Vid den sednaste utställningen i Paris erforo vi att en och annan af våra varuartiklar der ådrogo sig uppmärksamhet. Men de som önskade att deraf blifva afnämare kunde icke ens få veta priserna, och då beställningar ifrågakommo, blef svaret, att dessa icke kunde effektueras, emedan tillverkningen skedde i så liten skala. Våra industriidkare, som arbeta redligt och väl, hafva till följd af deras lilla tillverkning ännu icke varit betänkta på de utvägar att *sprida sina varor* som andra länders producenter använda och hvarpå de nedlägga oerhörda kostnader. För en och annan af de större industriidkarne vore det måhända möjligt att begagna dessa utvägar, men för flertalet icke; och

minst för idkarne af den lilla industrien. Att för dessa underlätta möjligheten att göra deras varor bekanta, synes mig således böra utgöra föremålet för Statsmakternas omtanka. I detta ändamål hafva betydliga belopp af statsmedel anslagits till de större verldsutställningarne. Man är likväl numera temligen ense derom, att dessa hastigt öfvergående utställningar i fråga om det praktiska ändamålet: befordrande af afsättning, *icke* medfört det dermed afsedda resultat, och böra således ersättas med permanenta utsäljningar af varor.

Det är af detta skäl jag vågar föreslå ett anslag för åstadkommande af en utsäljningslokal för Skandinaviska varor i Paris.

Om också derigenom ej skulle lyckas att på stället afsätta våra varor, så är likväl Paris redan i så måtto en centralpunkt för handeln öfver världen, att jemväl till andra verldsdelar derifrån kunde expedieras varor af Svensk tillverkning, som vi härifrån tilläfvventyrs icke kunde lyckas afsätta.

Jag vågar till och med tro att vägen för våra varor till Ryssland kan sägas gå öfver Paris. Våra arbetare måste tillegna sig detta lands smak om de vilja äfven i andra länder vinna afsättning för sina varor, och har det på detta sätt en gång lyckats oss att för vår industri vinna afsättning inom den verld, som Ryssland till följd af jernvägarnes anläggning öppnar sig, så bör vårt grannskap underlätta täflan med utlandet.

För dem bland våra arbetare, som till utbildande af sin slöjdskicklighet kunna besöka Paris, blefve en sådan utsäljningslokal derstädes också en föreningspunkt, som skulle underlätta deras bemödanden.

Det gifves naturligtvis flera sätt att åstadkomma en sådan utsäljningslokal. Det är dervid att föredraga, som med den minsta möjliga kostnad och minsta äfventyr bereder ändamålets uppnående.

Jag hade föreställt mig att genom öfverenskommelse med ett Fransyskt handelshus, som kunde bereda en för ändamålet lämplig lokal, och i öfrigt erbjuda tillräckliga garantier, målet säkrast skulle uppnås. Om företaget kommer till stånd, måste det påtagligen sjelf bära sina omkostnader, enär näringsidkarne måste betala en viss provision för varornas utställning och försäljning, men i början, och intill dess erfarenhet vunnits om eller till hvad belopp Svenska näringsidkare komma att af anordningen sig begagna, kan man icke begära att ett handelshus underkastar sig äfventyret att anskaffa erforderlig lokal och i öfrigt vidkännes de kostnader som blifva oundgängligen nödvändiga.

Det handelshus, med hvilket underhandlingar blifvit inledda, har förklarat sig villigt att, emot åtnjutande under loppet af tre år af ett belopp 10,000 R:dr årligen, anskaffa lokal och ombesörja affären, samt för åtskilliga tillredelser första året 5,000 R:dr.

Det är sannolikt att näringsidkarne kunna förmås att sjelfva bidra

med någon del af härtill erforderliga belopp, men då saken är ny och oförsökt torde detta icke kunna med full visshet påräknas.

Jag vågar således värdsamt föreslå:

att Riksdagen ville till befordrande af en utsäljningslokal i Paris för Svenska industrialster anvisa ett förslagsanslag af 30,000 R:dr, att under loppet af tre år, med högst 10,000 R:dr årligen, af Kongl. Maj:t för ändamålet användas.

Stockholm den 29 Januari 1870.

Erik Sparre.

N:o 191.

Af Herr J. G. Granlund: Om Skenninge enklassiga skolas utvidgning till tvåklassig eller åtminstone fortsatt utgående af det åt nämnda skola för närvarande anvisade anslag.

Med anledning af den i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition gjorda framställning om indragning af det anslag af 1,000 R:dr, som hittills af statsmedel utgått till Skenninge enklassiga läroverk, och då staden Skenninge och omkringliggande ort således skulle blifva i saknad af läroverk, hvilket väl icke är eller kan vara förhållandet med någon enda stad inom riket, samt då staden enligt stadsfullmäktiges beslut den 27 dennes, enligt här bifogadt protokollsutdrag, förbundit sig att anskaffa lokal för ett treklassigt läroverk samt bostad åt rektor, får jag såsom representant för staden Skenninge värdsamt anhålla,

att Riksdagen måtte bevilja staden Skenninge nödigt anslag till lärare vid ett tvåklassigt elementarläroverk.

I den möjliga händelse detta mitt förslag ej vinner Riksdagens bifall, får jag värdsamt anhålla,

att det hitintills utgående anslag af 1,000 R:dr till Skenninge skola måtte fortfarande få bibehållas för en vikarierande lärare intill det års utgång, då den reglering af rikets elemen-